

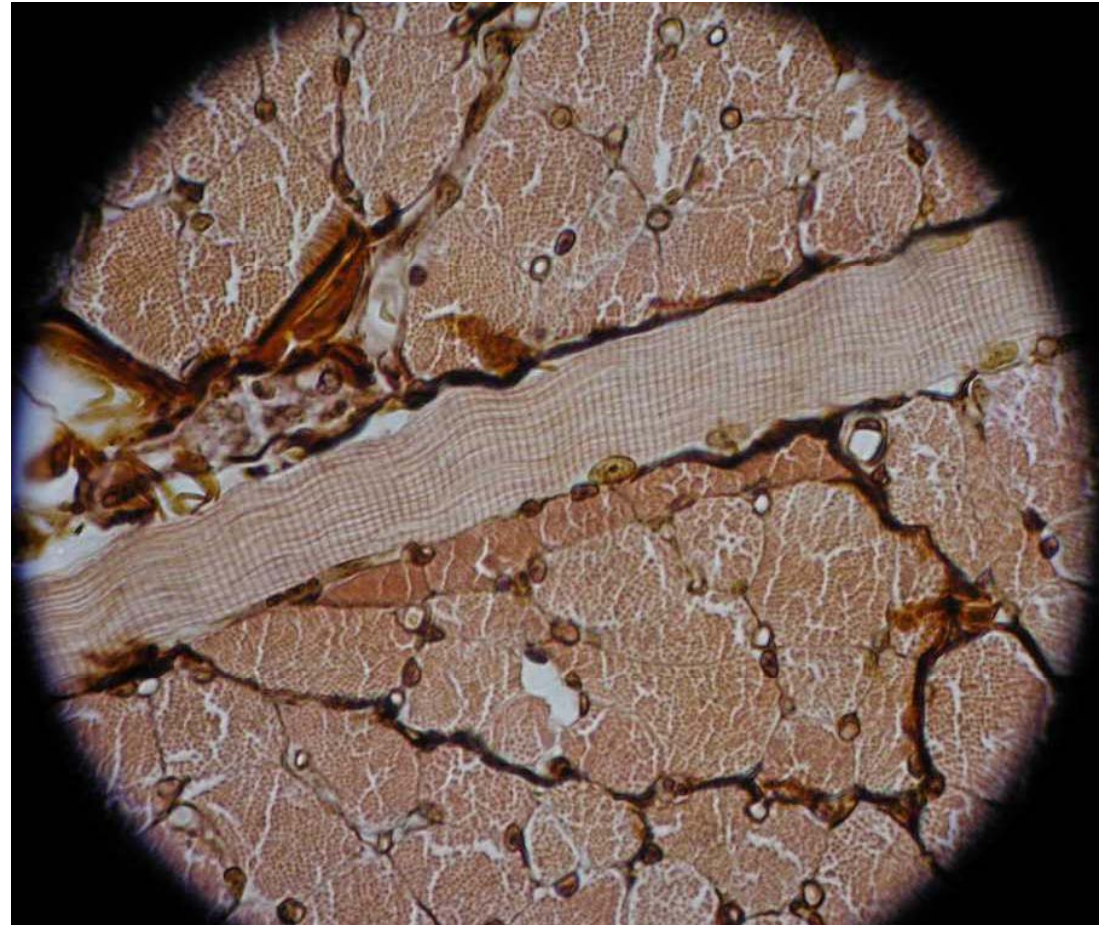

Skeletilihaskui universaalne kohaneja

Tartu Ülikool

**Funktsionaalse
morfoloogia õppetool**

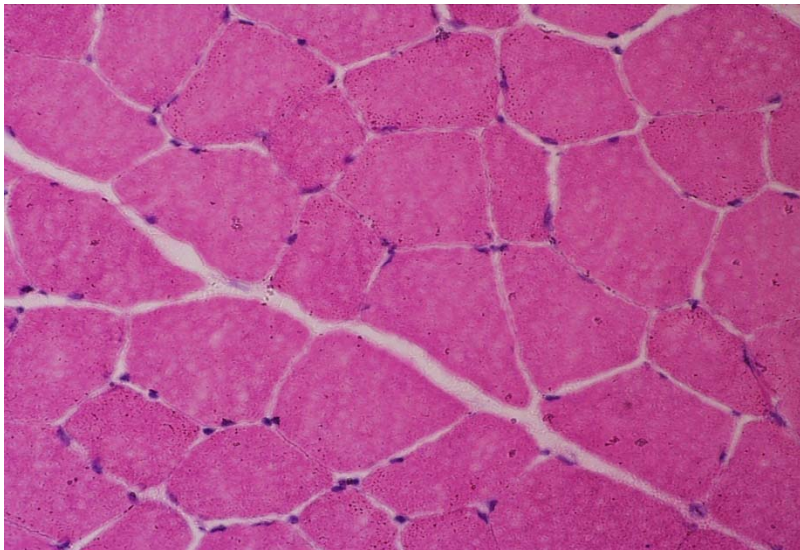
Maire Aru

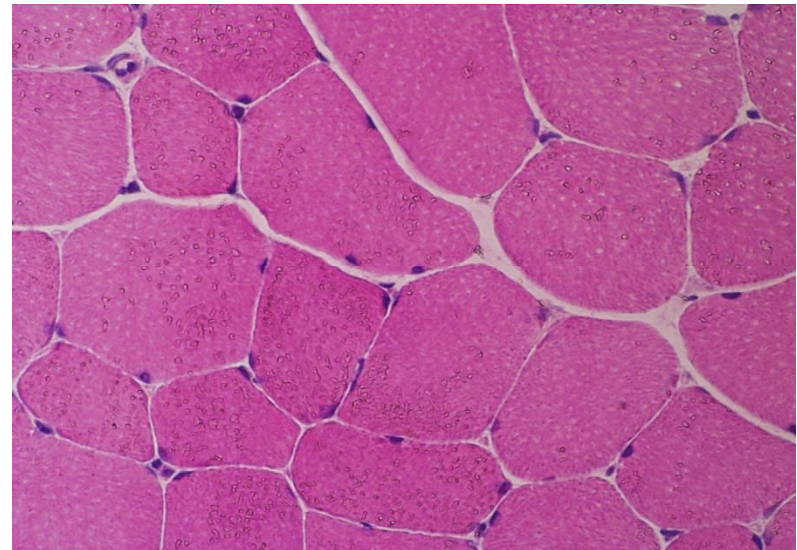
Kohanemine

- Milline on skeletilihase kohanemise potentsiaal?
- Milles see väljendub?
- Millest see on tingitud?

Skeletilihas kui plastiline kude on võimeline reageerima muutuvatele koormustele ja kohanema funktsionaalse aktiivsuse või inaktiivsuse eripäradega

Kontroll-lihas

Hüpertrofeerunud lihas

- Kohanemisprotsessid põhinevad skeletilihas- lihaskoe ehituslikel ja ainevahetuslikel eripäradel, mis võimaldavad skeletilihasel suurtes piirides adapteeruda rakendatud koormusele

Seosed struktuuri ja funktsiooni vahel

STRUKTUUR tagab FUNKTSIOONI

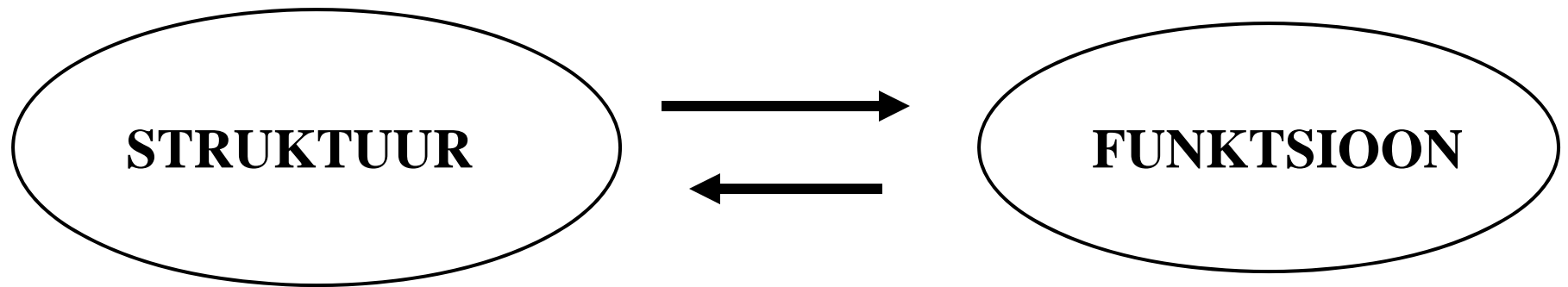
FUNKTSIOON omakorda kujundab

STRUKTUURI vastavalt

FUNKTSIOONI iseärasustele

- Koormuse (treeningu) mõju peab olema piisav, et kutsuda esile generatiivseid protsesse
- Funktsiooni täitmine on struktuurse ja funktsionaalse kooskõla tulemus

- Geneetilised eeldused
- Keskkonna tegurid

Adaptatiivsed muutused

- **Muutus struktuuris kujundab funktsiooni**

- trauma
- traumajärgne immobilisatsioon
- väärtoitumine

- **Funktsiooni muutus kajastub struktuuris**

Erinevad faktorid mõjutavad lihase mikrokeskkonda

Mõjustused mikrokeskkonnas kutsuvad esile muutused lihasvalkude sünteesi ja degradatsiooni intensiivsuses

Muutused lihasvalkude sünteesi ja degradatsiooni intensiivsuses mõjustavad vastavate valkude kontsentratsiooni või aktiivsust

Homöostaas

Hüpertroofia

Atroofia

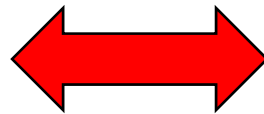
Anabolism

Aktiivsus

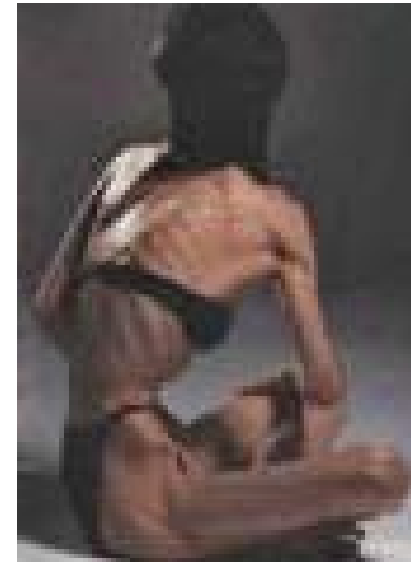
Katabolism

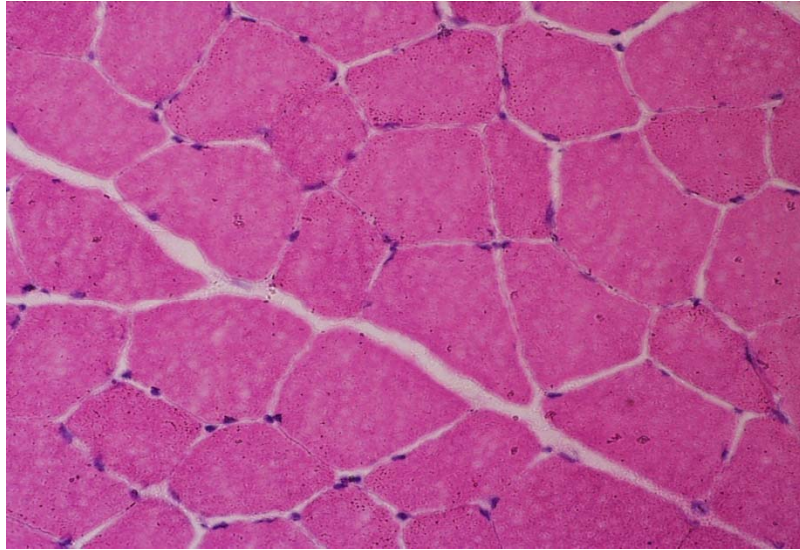
Inaktiivsus

Hüpertroofia

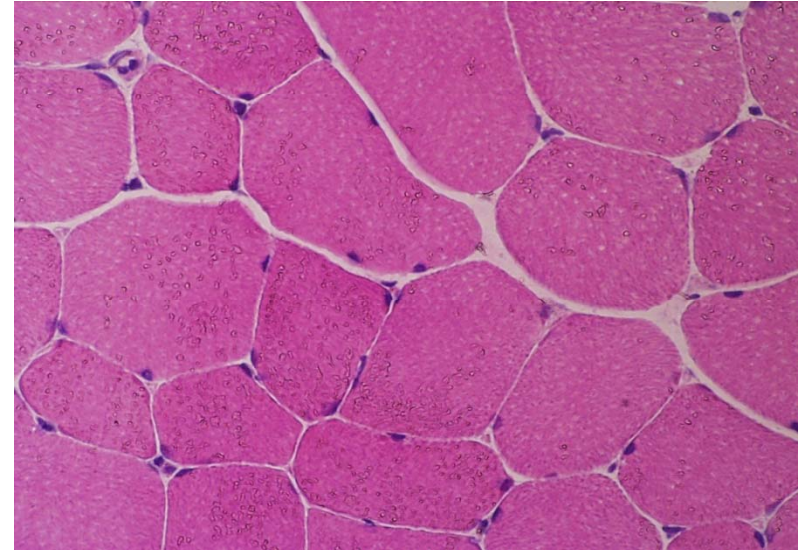

Atroofia

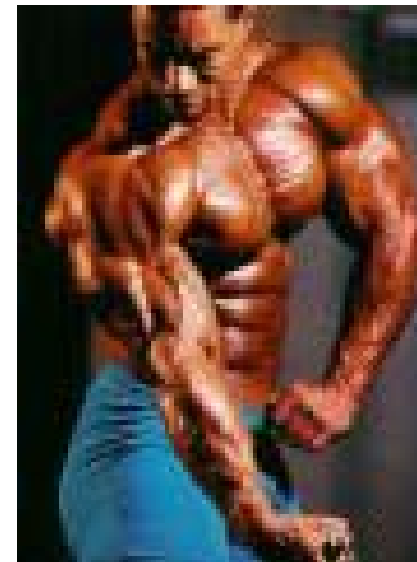

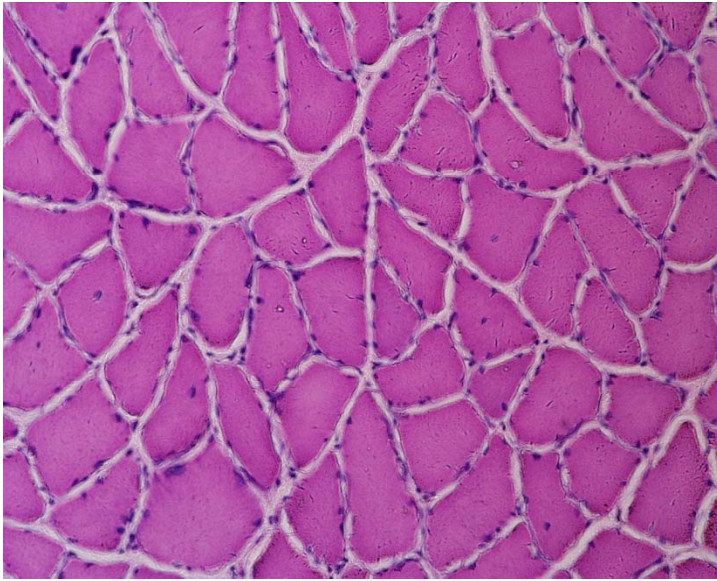
Kontroll

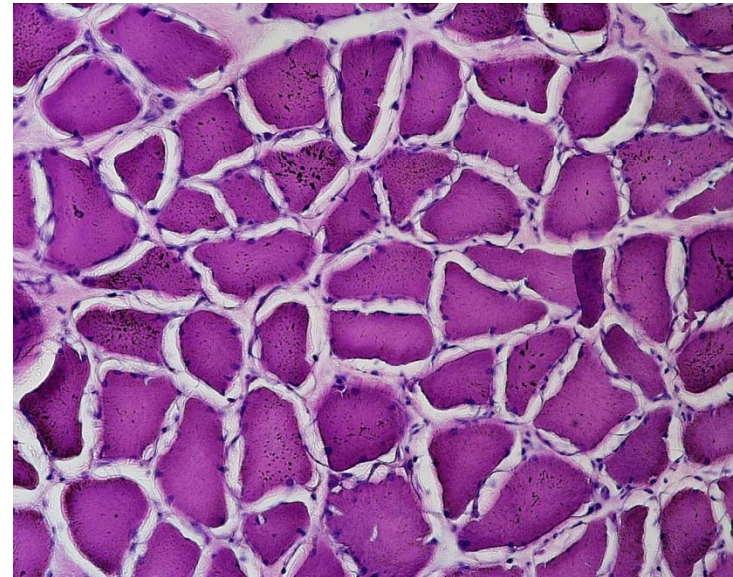
Hüpertroofia

Hüpertroofia – lihasmassi
juurdekasv läbi
valgusisalduse tõusu

Kontroll

Atroofia

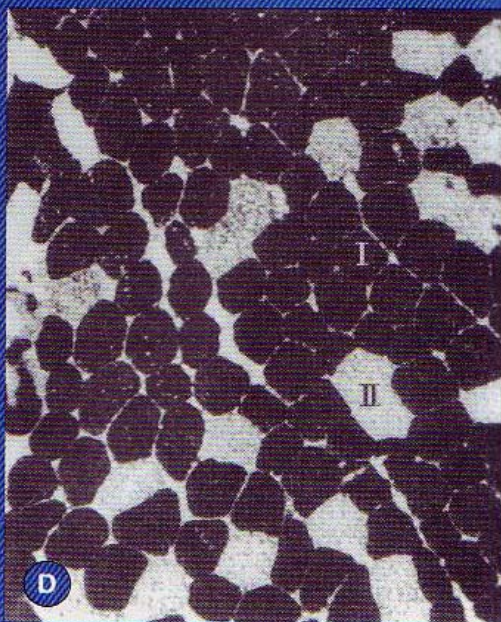
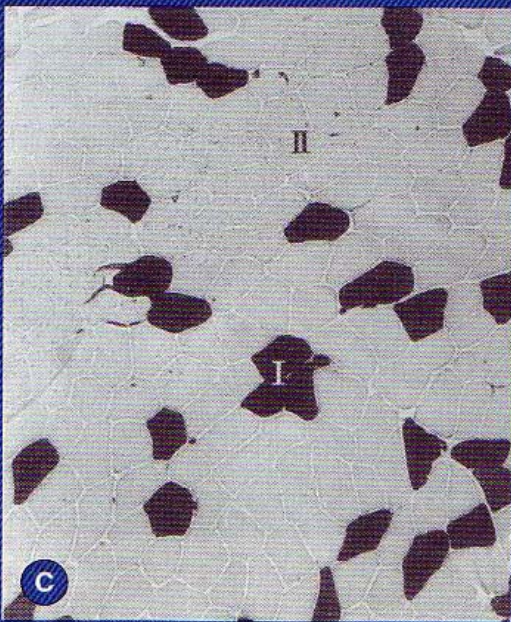
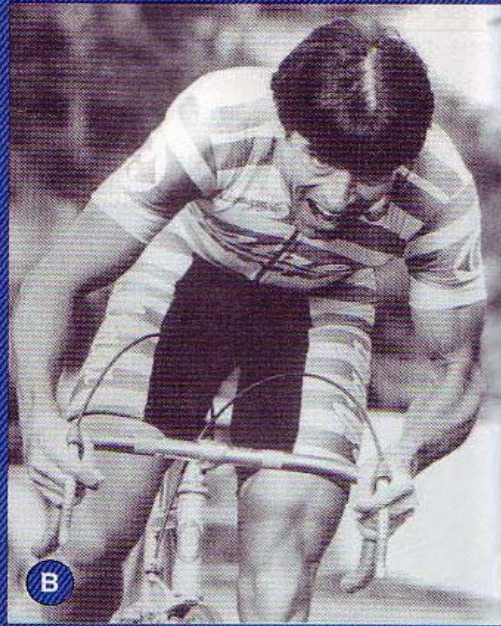
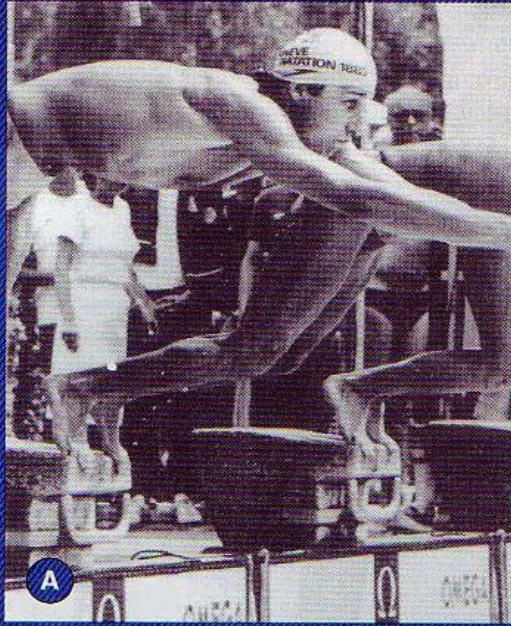
Atrofeerunud lihaskiududel on vähenenud nende maht (ristlõikepindala)

Koormuse (treeningu) pikemaajaline mõju lihasrakule

- Inimese lihased on segalihased – ehk segu kõikidest lihaskiu tüüpidest, milledest üks või teine võib domineerida
- Kiutüüpide varieeruvus lihastes tekitab omakorda suure varieeruvuse funktsionaalses võimekuses
- Lihaskiud (rakud) ei ole staatilised struktuurid, vaid kohanevad suurtes piirides muutunud funktsionaalsete seisunditega, hormonaalsete ja neuraalsete mõjustustega
- Üheks skeletilihaskoe kohanemisvõimet iseloomustavaks näitajaks on vastusreaktsioonina tõusnud funktsionaalsele aktiivsusele arenev lihasraku hüpertroofia

- Aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta 2012
- Eestis tõuseb küll keskmine vanus, kuid ei tõuse tervelt elatud aastate arv!
- Elu kvaliteet

Mis toimub vananevas organismis?

Vananedes inimesel:

- väheneb lihasjõud (lihasjõu vähenemine vanusega seoses tuleneb lihasmassi vähenemisest)
- häirub tasakaal
- muutused luudes, kõõlustes, sidemetes ...
- muutused kardio-respiratoorses süsteemis
- muutused ainevahetuses
- muutused neuromuskulaarses süsteemis

- Efektiivsemad teraapiavõimalused
- Jõu languse pidurdamiseks – koormusteraapia

**Et säilitada, parandada või tõsta vananevate
inimeste elu kvaliteeti!**

